

Громадська спілка «Пожежна та техногенна безпека у будівництві»
ГС «ПТББ»

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ № 1-2023

щодо улаштування пожежобезпечних зон

для маломобільних груп населення у житлових та громадських будинках,
(згідно ДБН В.2.2-40:2018, ДБН В.2.2-15:2019, ДБН В.2.2-9:2018 зі змінами),
немобільних осіб у закладах охорони здоров'я (згідно ДБН В.2.2-10:2022)

Інформаційний лист підготовлено громадською спілкою «Пожежна та техногенна безпека у будівництві» (Сокол В.Г., Опанасюк С.О.) за участю архітекторів Васіна А.В., Рибальченко Г.А.

У Інформаційному листі розглянуті питання улаштування пожежобезпечних зон для маломобільних груп населення згідно ДБН В.2.2-40, ДБН В.2.2-15, ДБН В.2.2-9 (з урахуванням змін до цих норм, що відбулися із 01.09.2022 року) та для немобільних осіб (ДБН В.2.2-10:2022).

Інформаційний лист розроблено з метою:

- надати допомогу архітекторам, інженерам, експертам у застосуванні єдиних підходів до трактування вимог будівельних норм стосовно евакуації, рятування маломобільних груп населення (надалі – МГН) та немобільних осіб у разі пожежі;

- обговорення у фаховому колі фахівців будівельної галузі, за участю інших зацікавлених сторін, питань безпеки МГН, немобільних осіб у випадку пожежі. Вироблення на цій основі, у разі потреби, пропозицій щодо внесення змін та доповнень до будівельних норм.

У цьому Інформаційному листі розглянуті питання щодо:

- підстав для улаштування пожежобезпечних зон;
- планувальних схем пожежобезпечних зон;
- концепції (у загальному виді) забезпечення умов безпечної евакуації МГН, рятування немобільних осіб;
- місць розташування пожежобезпечних зон;
- доступності для МГН житлових, громадських будинків;
- перебування МГН у паркінгах (гаражах);
- розрахункової кількості МГН у приміщеннях, будинках, спорудах;
- рятування немобільних осіб у медичних закладах;
- обговорення з фахівцями будівельної та інших галузей, представниками організацій, що об'єднують маломобільних осіб, актуальних питань безпеки МГН у разі пожежі.

В подальшому, цей інформативний лист передбачається оновлювати відповідно до змін, що відбуватимуться у нормативних документах та з урахуванням набутого досвіду.

Інформаційний лист розглянуто організаціями розробниками ДБН В.2.2-40, ДБН В.2.2-15, ДБН В.2.2-9 та ін. організаціями: ПАТ "Український зональний науково-дослідний і проектний інститут по цивільному будівництву" (КиївЗНДІЕП), Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту (ІДУ НД ЦЗ), громадською спілкою «Всеукраїнське громадське об'єднання «Національна Асамблея людей з інвалідністю України», Департаментом запобігання надзвичайним ситуаціям ДСНС України, Національною спілкою архітекторів України, Всеукраїнською громадською організацією «Асоціація експертів будівельної галузі», а також ініціативною групою практикуючих експертів з пожежної безпеки (Куць В.О., Михайленко О.В., Рисак Є.В., Сокол В.Г., Фоменко Д.В.), схвалено ГС «ПТББ» (протокол № 2 від 13.11.2023 р).

Питання та пропозиції щодо змісту та наповнення наступної редакції цього Інформаційного листа прохання надсилати на адресу ГС «ПТББ» (02064, м. Київ, просп. Червоної Калини, буд. 68, оф. 233. Ел. пошта ptbb@ukr.net, тел. 067-157-20-40 Вадим Сокол, 067-703-65-38 Сергій Опанасюк).

1. Визначення терміну «пожежобезпечна зона»

Визначення терміну «пожежобезпечна зона» наведено у пункті 3.35 ДБН В.2.2-40 (зі зміною № 1):

«Пожежобезпечна зона - частина будівлі, споруди виділена протипожежними перешкодами для захисту людей від небезпечних чинників пожежі впродовж розрахункового часу від моменту виникнення пожежі до завершення рятувальних робіт, забезпечена комплексом засобів для інформування, евакуації і рятування. До пожежобезпечних зон можуть бути віднесені: тамбур-шлюзи пожежних ліфтів та незадимлюваних сходових кліток НЗ, Н4, повітряної зони незадимлюваної сходової клітки Н1, відкриті галереї та балкони, входи/виходи з яких ведуть безпосередньо до евакуаційних коридорів або сходових кліток та інших приміщень, які відповідають вимогам ДБН В.1.1-7».

2. Підстави для улаштування пожежобезпечних зон

Підставою для улаштування пожежобезпечних зон є вимоги пунктів 4.3, 4.6, 10.7 ДБН В.2.2-40, пункту 8.10а ДБН В.2.2-15, пункту 10.1.19 ДБН В.2.2-9, пункту 13.6 ДБН В.2.2-10.

Витяги із зазначених вище пунктів будівельних норм наведено у Таблиці 1.

Таблиця 1. Витяги із будівельних норм щодо улаштування пожежобезпечних зон

Пункти ДБН	Витяги вимог ДБН
ДБН В.2.2-40 пункт 4.3	«При проектуванні і будівництві ... об'єктів будівництва ... повинні бути забезпечені: -можливість евакуації людей в безпечну зону (з врахуванням особливостей осіб з інвалідністю) ... ».
пункт 4.6	«Пожежну безпеку МГН слід забезпечувати: - ...доступністю евакуаційних виходів для МГН, що ведуть назовні або до пожежобезпечних зон ».
пункт 10.7 <i>див. примітку до таблиці</i>	«Якщо за проектом неможливо забезпечити необхідний (розрахунковий) час евакуації, то для порятунку МГН на шляхах евакуації слід передбачати пожежобезпечну зону, з якої вони можуть евакуюватися більш тривалий час або знаходитися в ній до прибуття рятувальних підрозділів...».
ДБН В.2.2-15 пункт 8.10 а	«Пожежобезпечна зона для осіб з інвалідністю в житлових будинках виконується згідно з ДБН В.2.2-40».
ДБН В.2.2-9 пункт 10.1.19	«Пожежобезпечну зону слід виконувати згідно з ДБН В.2.2-40».
ДБН В.2.2-10 пункт 13.6	«...Рятування немобільних осіб передбачається шляхом транспортування на ношах по шляхах евакуації безпосередньо назовні, до сходових кліток, на пандуси чи до пожежобезпечних зон».
<i>Примітка: стосовно номера пункту 10.7 - у тексті ДБН В.2.2-40 (зі зміною № 1), який розміщено на сайті «e-construction.gov.ua», номер цього пункту не 10.7, а помилково надруковано, як 10.8. У офіційному ж виданні ДБН В.2.2-40 - номер пункту саме 10.7.</i>	

Коментарі:

1) так, як будівельними нормами (п.п. 4.1-4.4, 7.2.1 ДБН В.2.2-40, п. 5.5 ДБН В.2.2-15, п. 6.1.11 ДБН В.2.2-9) визначено, що до усіх квартир, громадських приміщень на будь-якому

поверсі слід забезпечити доступ для МГН (у тому числі для маломобільних, які пересуваються на кріслах колісних – групи М4), то відповідно на кожному поверсі повинні бути передбачені рішення для безпеки МГН на випадок пожежі. Одним із таких рішень є улаштування пожежобезпечних зон (ПБЗ);

2) маломобільні групи населення, які евакуюються з будівель під час пожежі, за мобільними якостям поділяються на групи М1, М2, М3, М4 згідно додатку Б ДБН В.2.2-40. До групи М4 віднесені «особи з інвалідністю, що пересуваються на кріслах колісних, що приводяться в рух вручну»;

Маломобільні особи, які належать до групи М4, не можуть самостійно евакуюватися (рухатися) сходами. Те, що особи групи М4 не можуть пересуватися сходовими маршами визначено положеннями ДСТУ 8828:2019 «Пожежна безпека. Загальні положення». Так, згідно таблиці А.4 ДСТУ 8828:2019 - швидкість евакуації групи М4 сходовими маршами дорівнює нулю (0 м/хв);

3) евакуація маломобільних осіб групи М4 передбачається:

- або безпосередньо назовні будинку. Такий варіант, як правило, можливо передбачити лише на першому поверсі будинку;

- або до пожежобезпечної зони.

4) у медичних закладах, крім маломобільних груп осіб, можуть перебувати також немобільні особи. Немобільна особа – це людина, яка за станом здоров'я не здатна самостійно пересуватися (п. 3.5 ДБН В.2.2-10:2022).

Для осіб, які не здатні самостійно рухатися (евакуюватися), передбачається їх рятування, тобто їх переміщення за допомоги інших людей. У медичних закладах рятування немобільних осіб передбачається на ношах силами медичного персоналу (пункт 13.8 ДБН В.2.2-10):

- безпосередньо назовні;

- до сходових кліток (у цьому разі сходовова клітка використовується лише для рятування МГН – такі вимоги п. 13.8 ДБН В.2.2-10).

- до пожежобезпечних зон.

5) пожежобезпечними зонами (ПБЗ) можуть бути ті частини будинку, що зазначені у пунктах 3.35, 10.12 ДБН В.2.2-40 та відповідають вимогам розділу 10 ДБН В.2.2-40.

Приклади планувальних схем пожежобезпечних зон (ПБЗ) у житлових, громадських будинках, згідно пунктів 3.35, 10.12 ДБН В.2.2-40, наведені у Таблиці 2.1.

3. Планувальні схеми пожежобезпечних зон

Які саме частини будинку можуть бути пожежобезпечними зонами (ПБЗ) визначено у пунктах 3.35, 10.12 ДБН В.2.2-40:

- «... До пожежобезпечних зон можуть бути віднесені: тамбур-шлюзи пожежних ліфтів та незадимлюваних сходових кліток НЗ, Н4, повітряної зони незадимлюваної сходової клітки Н1, відкриті галереї та балкони, входи/виходи з яких ведуть безпосередньо до евакуаційних коридорів або сходових кліток та інших приміщень, які відповідають вимогам ДБН В.1.1-7» - так визначено у пункті 3.35 ДБН В.2.2-40;

«Пожежобезпечна зона повинна бути незадимлюваною. У разі пожежі в ній повинен створюватися надлишковий тиск ... або вхід (входи) до пожежобезпечної зони повинен (повинні) виконуватися через протипожежний тамбур-шлюз 1-го типу з підпором повітря під час пожежі (у разі наявності виходу з пожежобезпечної зони безпосередньо на зовнішню повітряну зону незадимлюваної сходової клітки типу Н1, протипожежний тамбур-шлюз не виконується на цьому виході)....» - так визначено у пункті 10.12 ДБН В.2.2-40.

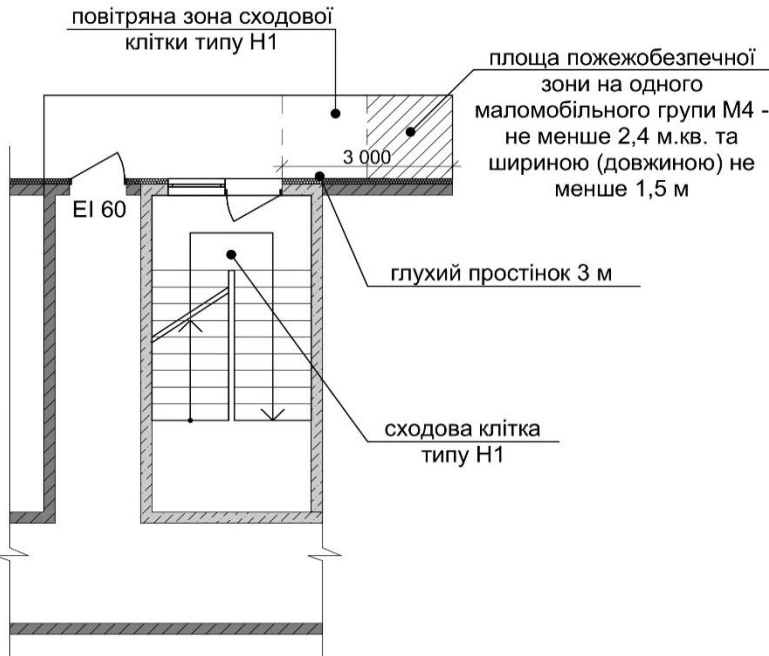
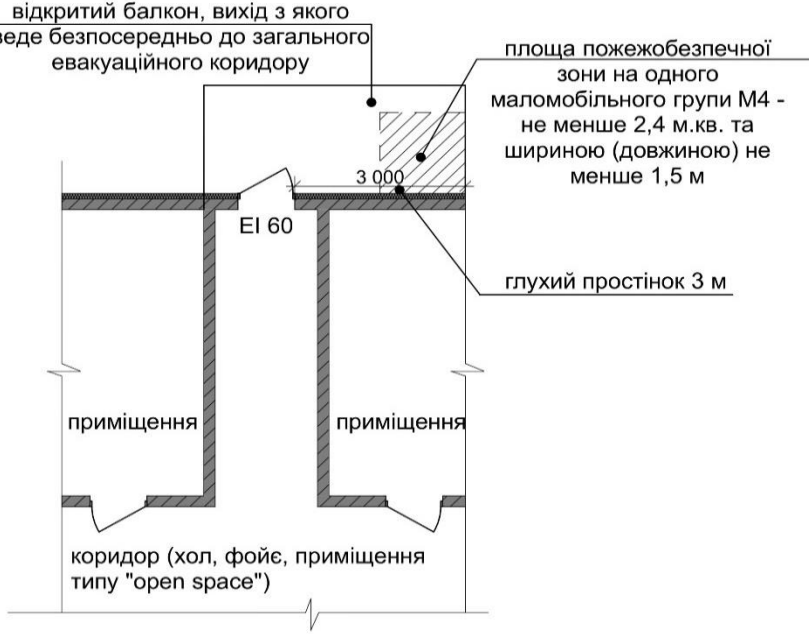
Згідно із вимогами пунктів 3.35, 10.12 ДБН В.2.2-40 далі наводимо у:

- Таблиці 2.1 - приклади планувальних схем пожежобезпечних зон (ПБЗ);
- Таблиці 2.2 – доповнення до планувальних схем, що наведені у Таблиці 2.1:
 - а) схема улаштування транзитного проходу МГН сходовою площадкою;
 - б) схема улаштування спільного протипожежного тамбур-шлюзу 1-го типу для ПБЗ та сходових кліток типів Н3, Н4;
 - в) проектне рішення з розташування ПБЗ у внутрішньому куті зовнішніх стін будинку;
 - г) проектне рішення з розташування ПБЗ на покрівлі будинку.
- Таблиці 2.3 - пояснення до планувальних схем ПБЗ, що наведені у Таблиці 2.1.

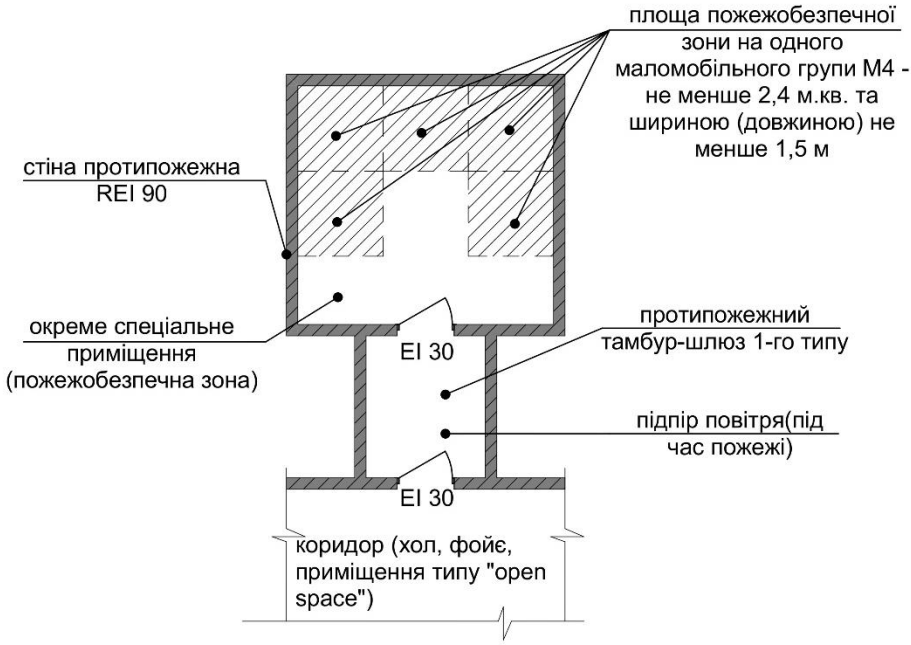
Таблиця 2.1 Приклади планувальних схем пожежобезпечних зон (ПБЗ) у житлових, громадських будинках, згідно пунктів 3.35, 10.12 ДБН В.2.2-40 (зі зміною № 1)

№ з/п	ПБЗ згідно пп. 3.35, 10.12 ДБН В.2.2-40	Приклади планувальних схем ПБЗ	
1	Тамбур-шлюзи пожежних ліфтів (п. 3.35 ДБН В.2.2-40)	варіант а) шлях евакуації поза ліфтовим холом (у будинках з будь-якою умовною висотою)	Схема 1
		1 ліфт пожежний 2 ліфт інший тамбур-шлюз(ліфтовий хол) площа пожежобезпечної зони на одного маломобільного групи М4 - не менше 2,4 м.кв. та шириною (довжиною) не менше 1,5 м підліп повітря (під час пожежі) коридор (хол, фойє, приміщення відкритого планування типу "open space") EI 60	
		варіант б) шлях евакуації через ліфтовий хол (лише у будинках Н ум ≤ 26,5 м)	Схема 2
		1 ліфт пожежний 2 ліфт інший площа пожежобезпечної зони на одного маломобільного групи М4 - не менше 2,4 м.кв. та шириною (довжиною) не менше 1,5 м підліп повітря, під час пожежі тамбур-шлюз (ліфтовий хол) евакуація евакуація EI 60 1 000	

№ з/п	ПБЗ згідно пп. 3.35, 10.12 ДБН В.2.2-40	Приклади планувальних схем ПБЗ	
2	Тамбур-шлюзи сходових кліток типів Н3, Н4 (п. 3.35 ДБН В.2.2-40)	варіант а) без розширення площі тамбур-шлюзу сходових кліток типів Н3, Н4 Схема 3 Примітка: на схемі не зазначено вікно сходової клітки типу Н3	
		варіант б) із розширенням площі тамбур-шлюзів сходових кліток типів Н3, Н4 Схема 4 Примітка: на схемі не зазначено вікно сходової клітки типу Н3	

№ з/п	ПБЗ згідно пп. 3.35, 10.12 ДБН В.2.2-40	Приклади планувальних схем ПБЗ	
3	Повітряна зона сходової клітки типу Н1 (п. 3.35 ДБН В.2.2-40) <i>! Для цього варіанту ПБЗ слід також урахувати пункт 10.7 ДБН В.2.2-40 щодо «глухого простінку завширшки не менше ніж 3 м»</i>	Повітряна зона сходової клітки типу Н1 площа пожежобезпечної зони на одного маломобільного групи М4 - не менше 2,4 м.кв. та шириною (довжиною) не менше 1,5 м 3 000 EI 60 глухий простінок 3 м сходова клітка типу Н1 Примітка: на схемі зазначено варіант розташування ПБЗ з правої сторони відносно виходу на повітряну зону с/к типу Н1. ПБЗ може також розташовуватися з лівої сторони відносно виходу на повітряну зону с/к типу Н1.	Схема 5
4	Відкриті галереї та балкони, входи/виходи з яких ведуть безпосередньо до евакуаційних коридорів або сходових кліток (п. 3.35 ДБН В.2.2-40) <i>! Для цього варіанту ПБЗ слід також урахувати пункт 10.7 ДБН В.2.2-40 щодо «глухого простінку завширшки не менше ніж 3 м»</i>	варіант а) у будинку будь-якої умовної висоти відкритий балкон, вихід з якого веде безпосередньо до загального евакуаційного коридору площа пожежобезпечної зони на одного маломобільного групи М4 - не менше 2,4 м.кв. та шириною (довжиною) не менше 1,5 м 3 000 EI 60 глухий простінок 3 м приміщення приміщення коридор (хол, фойє, приміщення типу "open space") Примітка: відкритий балкон (ПБЗ) слід розташовувати поблизу із вертикальними комунікаціями будинку (п. 10.9 ДБН В.2.2-40)	Схема 6

№ з/п	ПБЗ згідно пп. 3.35, 10.12 ДБН В.2.2-40	Приклади планувальних схем ПБЗ	
		варіант б) розташування ПБЗ біля сходової клітки типу СК1	Схема 7
		відкритий балкон, вихід з якого веде безпосередньо до загального евакуаційного коридору площа пожежобезпечної зони на одного маломобільного групи М4 - не менше 2,4 м² та шириною (довжиною) не менше 1,5 м 3 000 EI 60 глухий простінок 3 м сходова клітка типу СК1 коридор (хол, фойє, приміщення типу "open space")	
5	Окреме спеціальне приміщення (п. 10.12 ДБН В.2.2-40)	варіант а) вхід до окремого спеціального приміщення (ПБЗ) безпосередньо із коридору (холу, фойє, приміщення відкритого планування типу «open space»)	Схема 8
		площа пожежобезпечної зони на одного маломобільного групи М4 - не менше 2,4 м.кв. та шириною (довжиною) не менше 1,5 м стіна протипожежна REI 90 окреме спеціальне приміщення (пожежобезпечна зона) EI 60 коридор (хол, фойє, приміщення типу "open space") підпір повітря(під час пожежі)	

№ з/п	ПБЗ згідно пп. 3.35, 10.12 ДБН В.2.2-40	Приклади планувальних схем ПБЗ	
		варіант б) вхід до окремого спеціального приміщення (ПБЗ) через протипожежний тамбур-шлюз 1-го типу (з підпором повітря під час пожежі) із коридору (холу, фойє, приміщення відкритого планування, типу «open space»)	Схема 9 площа пожежобезпечної зони на одного маломобільного групи М4 - не менше 2,4 м.кв. та шириною (довжиною) не менше 1,5 м стіна протипожежна REI 90 окреме спеціальне приміщення (пожежобезпечна зона) EI 30 протипожежний тамбур-шлюз 1-го типу підпір повітря(під час пожежі) EI 30 коридор (хол, фойє, приміщення типу "open space")
Примітка: у цій таблиці номери пунктів розділу 10 ДБН В.2.2-40 (зі зміною № 1) зазначені згідно офіційного видання ДБН В.2.2-40, а на сайті «e-construction.gov.ua», у номерах пунктів розділу 10 ДБН В.2.2-40 є друкарські помилки.			

Таблиця 2.2 Доповнення до планувальних схем, що наведені у Таблиці 2.1:

- а) схема улаштування транзитного проходу МГН сходовою площадкою;
- б) схема улаштування спільного протипожежного тамбур-шлюзу 1-го типу для ПБЗ та сходових кліток типів НЗ, Н4;
- в) проектне рішення з розташування ПБЗ у внутрішньому куті зовнішніх стін будинку;
- г) проектне рішення з розташування ПБЗ на покрівлі будинку.

Схеми, проектні рішення	Коментарі
а) схема з улаштування транзитного проходу МГН через сходову площадку сходових кліток типів СК1, СК2, Н2 до пожежобезпечної (ПБЗ), яка розташована на тому ж поверсі Схема 10 → рух МГН (М4) через сходову площадку до ПБЗ, яка розташована на тому ж поверсі R радіус шляху евакуації, який дорівнює ширині сходового маршу (ширина маршу визначається згідно п.5.8 ДБН В.2.2-15, п.10.1.10 ДБН В.2.2-9, п.7.3.13 ДБН В1.1-7) <i>Примітка: на схемі не зазначено вікно сходових кліток типу СК1, Н2</i>	Транзитний рух МГН сходовою площадкою та рух інших осіб сходовими маршами – не повинні заважати один одному При цьому, сходові площадки не повинні бути частиною коридору (абзац «в» пункту 7.3.1 ДБН В.1.1-7).

Схеми, проектні рішення	Коментарі
б) схема з улаштування спільного протипожежного тамбур-шлюзу 1-го типу для пожежобезпечної зони (ПБЗ) та сходових кліток типів Н3, Н4 Схема 11 варіант 1 Примітка: на схемі не зазначено вікно сходової клітки типу Н3	Для спільного протипожежного тамбур-шлюзу 1-го типу: - розрахунок підпору повітря (під час пожежі) доцільно виконувати на двоє відкритих дверей
варіант 2 Примітка: на схемі не зазначено вікно сходової клітки типу Н3	

Схеми, проектні рішення	Коментарі
в) проектне рішення з розташування ПБЗ у внутрішньому куті зовнішніх стін будинку. До проектного рішення з розташування пожежобезпечної зони (ПБЗ) у внутрішньому куті зовнішніх стін будинку, що утворюють кут 120 градусів та менше, є наступні рекомендації: - не розташовувати ПБЗ на відстані менш ніж 4 м від внутрішнього кута будинку будь якої умовної висоти; - визначення розташування внутрішнього кута будинку виконувати з урахуванням рисунків 18, 19, які наведені до пункту 7.3.30 ДБН В.1.1-7 у «Посібнику по практичному застосуванню ДБН В.1.1-7 «Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги» (розробники Посібника УкрНДІЦЗ, ДСНСУ, м. Київ, 2018 р.).	Ці рекомендації надані: - тому, що ДБН В.2.2-40 передбачають розташування ПБЗ на балконах (лоджіях) без урахування небезпеки, що властива внутрішньому куту будинку; - з урахуванням умов безпечної евакуації по балкону (лоджії), що розташовані у внутрішньому куті будинку (п. 7.3.30 ДБН В.1.1-7).
г) проектне рішення з розташування ПБЗ на покрівлі будинку. До проектного рішення з розташування ПБЗ на покрівлі будинку є наступні рекомендації: - ПБЗ розташовувати поблизу виходів до сходової клітки, пожежного ліфта; - ширину проходу до ПБЗ визначати згідно ДБН В.2.2-40; - покрівлю будинку, у місцях проходу МГН, улаштовувати з негорючих матеріалів; - відстань від ПБЗ до вікон (по горизонталі) приміщень розташованих поруч (у разі їх наявності) передбачати не менш ніж 3,0 м; - суміщене покриття передбачати класом вогнестійкості REI 60; - до ПБЗ передбачати вільний та безпечний доступ МГН, пожежно-рятувальних підрозділів.	Ці рекомендації надані, тому що ДБН В.2.2-40 не врахували випадку розташування ПБЗ на покрівлі будинку.

Таблиця 2.3 Пояснення до планувальних схем ПБЗ, що наведені у Таблиці 2.1

№ з/п згідно Таблиці 2.1	Проектне рішення	Підстава (обґрунтування)
1. Тамбур-шлюзи пожежних ліфтів	Протипожежні двері EI 60 у ліфтових шахтах, холах (див. схеми 1, 2)	п. 10.10 та п.п. 3.35, 10.11 ДБН В.2.2-40
	Підпір повітря (під час пожежі) до ліфтових шахт, холів (див. схеми 1, 2 Таблиці 2.1)	п. 10.12 ДБН В.2.2-40 п. 5.11 ДСТУ-Н Б В.2.2-38:2013
	Розміри ліфтових холів (див. схеми 1, 2 Таблиці 2.1): 1) для групових ліфтів - глибина ліфтового холу розраховується за формулою: $1,5 \times d$ (де d – глибина самої глибокої кабіни ліфта); 2) для ліфтів, що розташовані один проти одного – відстань між протилежними стінами ліфтового холу повинна дорівнювати сумі глибин двох протилежних кабін.	п. 4.3.3.1, 4.3.3.2 ДСТУ ISO 4190-1-2001 п. 7.9 ДБН В.2.2-15 п. 8.6.7 ДБН В.2.2-9 п. 6.3.3.1 ДБН В.2.2-40
	Напрямок відкривання дверей ліфтового холу – у напрямку руху до ліфтів, а на першому поверсі – у напрямку виходу з будинку (див. схеми 1, 2 Таблиці 2.1)	п. 8.17 ДБН В.2.2-15 (ця вимога для житлових будинків є обов'язковою, а для громадських будинків вона може бути рекомендаційною).
2. Тамбур-шлюзи сходових кліток типів Н3, Н4	Протипожежні двері EI 60 у тамбур-шлюзах сходових кліток типів Н3, Н4 (див. схеми 3, 4 Таблиці 2.1)	п. 10.10 ДБН В.2.2-40
3. Повітряна зона сходової клітки типу Н1.	Довжина глухого простінку завширшки не менш ніж 3 м (див. схему 5 Таблиці 2.1)	п. 10.7 ДБН В.2.2-40
4. Відкриті галереї та балкони, входи/виходи з яких ведуть безпосередньо до евакуаційних коридорів або сходових кліток	Протипожежні двері EI 60: - виходу на повітряну зону сходової клітки типу Н1 (див. схему 6 Таблиці 2.1); - виходу на балкони, лоджії (див. схему 7 Таблиці 2.1).	п. 10.10 ДБН В.2.2-40

№ з/п згідно Таблиці 2.1	Проектне рішення	Підстава (обґрунтування)
5. Окреме спеціальне приміщення	Підпір повітря (під час пожежі) до: - окремого спеціального приміщення (див. <i>схему 8 Таблиці 2.1</i>); - протипожежного тамбур-шлюзу, який розташований перед окремим спеціальним приміщенням (див. <i>схему 9 Таблиці 2.1</i>)	п. 10.12 ДБН В.2.2-40
	Протипожежні (див. <i>схеми 8, 9 Таблиці 2.1</i>): - двері EI 60 для приміщення; - двері EI 30 для протипожежного тамбур шлюзу 1-го типу; - стіна REI 90; - перекриття REI 60.	п.п. 10.10, 10.11 ДБН В.2.2-40, п. 6.4, таблиці 2, 3, 4 ДБН В.1.1-7
1. Тамбур-шлюзи пожежних ліфтів.	Площа у пожежобезпечній зоні, на одного маломобільного групи М4 (на кріслі колісному) – 2,4 м кв. (див. <i>схеми 1-9 Таблиці 2.1</i>)	п. 10.8 ДБН В.2.2-40
2. Тамбур-шлюзи сходових кліток типів НЗ, Н4.	Розмір площі для самостійного розвороту маломобільного групи М4 (на кріслі колісному) – 1,5 м х 1,5 м (див. <i>схеми 1-9 Таблиці 2.1</i>)	п.п. 6.2.2, 6.2.3, 7.2.11 ДБН В.2.2-40
3. Повітряна зона сходової клітки типу Н1.	Ширина (у просвіті) ділянок евакуаційних шляхів (див. <i>схеми 1-9 Таблиці 2.1</i>): - дверей - не менше ніж 0,9 м, 1,2 м; - балконів, лоджій – не менше ніж 1,5 м; - коридорів, пандусів – не менше ніж 1,8 м	п. 10.3 ДБН В.2.2-40 (як саме визначати ширину дверей у просвіті наведено у додатку Е ДБН В.2.2-40)
4. Відкриті галереї та балкони, входи/виходи з яких ведуть безпосередньо до евакуаційних коридорів або сходових кліток.	Ширина одного робочого полотна (у двостулкових дверях) - не менше 0,9 м.	п. 6.1.5 ДБН В.2.2-40
5. Окреме спеціальне приміщення.		
Примітка: у цій таблиці номери пунктів розділу 10 ДБН В.2.2-40 (зі зміною № 1) зазначені згідно офіційного видання ДБН В.2.2-40, а на сайті «e-construction.gov.ua», у номерах пунктів розділу 10 ДБН В.2.2-40 є друкарські помилки.		

4. До питання улаштування балконів (лоджій) квартир, із так званим «відстійником», як пожежобезпечних зон (ПБЗ)

У квартирах житлових будинків балкони (лоджії), із так званим «відстійником», який влаштовується згідно пункту 8.10 ДБН В.2.2-15, майже неможливо виконати, як пожежобезпечну зону (ПБЗ) тому, що згідно ДБН В.2.2-40 слід:

- відокремити ПБЗ протипожежними перешкодами, протипожежними дверима (пункти 3.35, 10.10, 10.11 ДБН В.2.2-40);
- двері виходу на балкон (лоджію) передбачити шириною у просвіті не менш ніж 0,9 м (пункти 6.2.2, 10.3 ДБН В.2.2-40);
- ширину «глухого» простінку передбачити не менш ніж 3 м, а балкон, лоджія мають бути без засклення (пункт 10.7 ДБН В.2.2-40);
- розташувати ПБЗ поблизу вертикальних комунікацій будинку (пункт 10.9 ДБН В.2.2-40).

Виконати для балконів, лоджій із так званим «відстійником» зазначені вище вимоги ДБН В.2.2-40 стосовно пожежобезпечних зон (ПБЗ) - практично неможливо.

***Примітка:** стосовно зазначених номерів пунктів 10.3, 10.7, 10.9, 10.10, 10.11 ДБН В.2.2-40, то вони наведені згідно офіційного видання ДБН В.2.2-40, а у тексті ДБН В.2.2-40 (зі зміною № 1), який розміщено на сайті «e-construction.gov.ua», номери зазначених пунктів мають друкарські помилки.*

5. Концепція (у загальному виді) забезпечення умов безпечної евакуації маломобільних груп населення (МГН), рятування немобільних осіб у разі пожежі

У будівельних нормах (ДБН В.2.2-40, ДБН В.2.2-15, ДБН В.2.2-9, ДБН В.2.2-10 та ін.) на етапі проектування будинків, на випадок пожежі, передбачається наступна концепція (у загальному вигляді) забезпечення умов безпечної евакуації МГН, рятування немобільних осіб. Така концепція передбачає наступне:

- МГН на кріслах-колісних (група М4) – не можуть самостійно евакуюватися сходовими маршами, тобто не можуть евакуюватися будь-якими типами сходових кліток, сходів;
- немобільні особи не здатні самостійно пересуватися, їх рятування передбачається медичним персоналом;
- для МГН (насамперед, для групи М4), на випадок пожежі, на поверхах будинку улаштовуються безпечні місця – «пожежобезпечні зони». Винятком може бути перший поверх будинку, якщо для МГН створені умови для самостійного виходу назовні будинку;
- для МГН груп М2, М3 також може бути потреба у їх евакуації до пожежобезпечної зони. Така потреба визначається на основі аналізу планувальних рішень будинку та розрахунків тривалості евакуації МГН та тривалості блокування шляхів евакуації небезпечними чинниками пожежі;
- у медичних закладах - для немобільних осіб на поверхах будинку слід улаштовувати безпечні місця – «пожежобезпечні зони» та/або для рятування таких осіб слід передбачати окрему сходову клітку, яка не враховується для евакуації інших осіб (вимоги ДБН В.2.2-10);

- для евакуації МГН, для рятування немобільних осіб та МГН має бути вільний доступ до «пожежобезпечної зони»;
- для МГН, немобільних осіб у «пожежобезпечній зоні» повинні бути створені умови безпечного перебування, шляхом застосування систем протидимного захисту та/або протипожежних перешкод;
- пожежний ліфт, у випадку пожежі, автоматично повинен рухатися на перший поверх. Далі пожежний ліфт може працювати лише під управлінням пожежно-рятувальних підрозділів;
- якщо МГН перебувають у такій «пожежобезпечній зоні», як ліфтовий хол пожежного ліфта, то їх рятування пожежним ліфтом здійснюється пожежно-рятувальним підрозділом;
- якщо МГН перебувають у «пожежобезпечній зоні», у тому числі у ліфтовому холі пожежного ліфта, то їх рятування може здійснюватися сходовими клітками пожежно-рятувальним підрозділом, а також спеціально підготовленим персоналом об'єкту.

6. Місця розташування пожежобезпечних зон

Пожежобезпечні зони слід розташовувати:

- в межах їх досяжності маломобільними групами населення (МГН) за необхідний (розрахунковий) час евакуації (п. 10.7 ДБН В.2.2-40). Час евакуації розраховується згідно ДСТУ 8828:2019 «Пожежна безпека. Загальні положення». Аналогічний підхід доцільно застосовувати також і для рятування немобільних осіб у медичних закладах;
- поруч з вертикальними комунікаціями будинку (п. 10.9 ДБН В.2.2-40). Такими вертикальними комунікаціями є евакуаційні сходові клітки, ліфти пожежні;
- на шляхах евакуації, як це зазначено у п. 10.7 ДБН В.2.2-40. Тобто, вхід до пожежобезпечної (ПБЗ) слід передбачати безпосередньо із шляхів евакуації будинку, якими є: загальні коридори; холи, фойє; тамбур-шлюзи сходових кліток типів Н3, Н4; балкони (лоджії) сходової клітки типу Н1; приміщення відкритого планування (приміщення типу «open space»).

Примітка: стосовно зазначених номерів пунктів 10.7, 10.9 ДБН В.2.2-40, то вони наведені згідно офіційного видання ДБН В.2.2-40, а у тексті ДБН В.2.2-40 (зі зміною № 1), який розміщено на сайті «e-construction.gov.ua», номери зазначених пунктів мають друкарські помилки.

7. Доступність для МГН житлових, громадських будинків

Доступність – це «забезпечення рівного доступу всім групам населення до фізичного оточення ... , як у міських, так і в сільських районах» (п. 3.8 ДБН В.2.2-40).

Під час проєктування житлових, громадських будинках слід передбачати доступними для МГН усі квартири та усі громадські приміщення. Таке твердження зроблено на основі аналізу вимог ДБН В.2.2-15, ДБН В.2.2-9, ДБН В.2.2-40, відповідні витяги із цих будівельних норм наведені у Таблиці 3.

Таблиця 3. Витяги із будівельних норм щодо доступності для МГН квартир, громадських приміщень

Пункти ДБН	Витяги вимог ДБН
ДБН В.2.2-15 пункт 5.5	«При проектуванні і будівництві житлового будинку повинні бути забезпечені умови для життєдіяльності МГН: доступність ділянки, будинку та <u>доступ</u> до квартир...».
ДБН В.2.2-9 пункт 6.1.11	«Усі приміщення, зони та місця надання послуг мають бути <u>доступні</u> для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення...».
ДБН В.2.2-40 пункт 4.1	«При проектуванні, будівництві ... житлових будинків та громадських будівель і споруд обов'язковим є забезпечення у повному обсязі вимог <u>доступності</u> , зручності, інформативності і безпеки ...».
пункт 4.2	« <u>Доступність</u> для МГН повинна забезпечуватися: - фізичною можливістю і зручністю потрапляння та пересування об'єктом ...».
пункт 4.3	«При проектуванні і будівництві житлових будинків та громадських будівель і споруд повинні бути забезпечені: - <u>доступність</u> місць цільового відвідування і обслуговування, а також безперешкодність переміщення всередині будівель і споруд усіх користувачів, зокрема МГН...».
пункт 4.4	«Проектні рішення об'єктів повинні враховувати <u>вільний доступ</u> для усіх груп населення, в тому числі МГН...»
пункт 7.2.1	«Усі громадські будівлі і споруди повинні бути <u>однаково доступні</u> для усіх груп населення, в тому числі МГН... »

Коментарі:

1) відповідно до чинних будівельних норм (ДБН В.2.2-40, ДБН В.2.2-15, ДБН В.2.2-9) під час проектування житлових, громадських будинків слід передбачати доступ МГН, у тому числі маломобільних осіб на кріслах-колісних, до усіх квартир, усіх громадських приміщень;

2) у минулому, а саме до 01.04.2019 року, коли були чинні ДБН В.2.2-17:2006 «Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення», було можливим не передбачати доступ МГН до усіх квартир, громадських приміщень будинку так, як у чинних на той час ДБН В.2.2-17:2006 (п. 4.2 ДБН В.2.2-17) було визначено, що «перелік об'єктів, доступних для інвалідів і інших маломобільних груп населення, розрахункова кількість і категорія інвалідів, а також група маломобільності МГН ... встановлюються у завданні на проектування».

8. Перебування МГН у паркінгах (гаражах)

Проектування паркінгів (гаражів) слід здійснювати з урахуванням перебування у них МГН, у тому числі маломобільних осіб групи М4 (на кріслах колісних). Таке твердження зроблено на основі аналізу вимог ДБН В.2.3-15 (зі змінами №№ 1-3), відповідні витяги із цих будівельних норм наведені у таблиці 4.

Таблиця 4. Витяги із ДБН В.2.3-15 щодо перебування МГН у паркінгах (гаражах)

Пункти ДБН	Витяги вимог ДБН
ДБН В.2.3-15 пункт 4.4	«Для осіб з інвалідністю, які мають автомобілі з ручним керуванням, потрібно передбачати місця на перших поверхах багатоповерхових надземних і підземних гаражів»
пункт 4.5	«... в гаражах слід виділяти машиномісця для автотранспортних засобів осіб з інвалідністю відповідно до ДБН Б.2.2-12.»
пункт 6.15	«... Один з пасажирських ліфтів повинен забезпечувати транспортування осіб з інвалідністю, що користуються кріслами колісними і відповідати вимогам ДСТУ EN 81-70»
пункт 9.6	«... у внутрішньому просторі будівель закладів обслуговування слід виділяти місця для транспорту осіб з інвалідністю. З них не менше ніж 50% спеціалізованих машиномісць повинні розмічатися для автотранспорту осіб з інвалідністю на кріслах колісних...»
пункт 9.7	«Машиномісця для автомобілів осіб з інвалідністю на кріслах-колісних у гаражах рампового типу повинні розміщуватись біля виходу на першому поверсі або біля ліфтів»
пункт 9.10	«Для осіб з інвалідністю, які мають автомобілі з ручним керуванням, потрібно передбачати машиномісця на перших поверхах багатоповерхових надземних і підземних гаражів. Допускається розміщення таких машиномісць на інших поверхах за умови обладнання гаража ліфтом із доступом для осіб з інвалідністю згідно з 6.3.3 ДБН В.2.2-40»
пункт 9.11	«Мінімальні розміри машиномісць зберігання автомобілів у гаражах потрібно приймати: довжина місця стоянки – 5,0 м, ширина – 2,5м (для осіб з інвалідністю, які користуються кріслом-колісним – 3,5 м)»

Коментар:

1) згідно вимог ДБН В.2.3-15 (зі змінами №№ 1-3) в усіх типах гаражів, за винятком гаражів автоматизованого, механізованого типів, слід передбачати машиномісця для маломобільних груп населення, у тому числі для маломобільних осіб групи М4 (на кріслах колісних);

2) маломобільні особи групи М4 можуть перебувати у паркінгу (гаражу), як пасажирів та/або, як водії;

3) машиномісця для МГН слід передбачати на перших поверхах біля виходів з гаражів (п.п. 4.4, 9.7, 9.10 ДБН В.2.3-15) або біля ліфтів (п.п. 9.7, 9.10 ДБН В.2.3-15);

4) для МГН слід передбачити рішення щодо їх евакуації у разі пожежі. Евакуація маломобільних осіб групи М4 (на кріслах колісних) може передбачатися або безпосередньо назовні або до пожежобезпечної зони. Автомобільні рампи можуть бути шляхом евакуації для МГН групи М4 за умов, що ухил рампи становить не більше 1:12 (8%) - враховуючи вимоги п. 6.3.2.3 ДБН В.2.2-40.

9. Розрахункова кількість МГН у приміщеннях, будинках, спорудах

У розрахунку кількості МГН враховують:

- 5 % місць для МГН від загальної місткості закладу або від розрахункової кількості відвідувачів у «зоні обслуговування відвідувачів» громадського будинку (п. 7.2.1 ДБН В.2.2-40);
- 10 % житлових місць (універсальні місця для будь-яких категорій відвідувачів у т.ч. МГН) у готелях, пансіонатах, мотелях (п. 7.1.9 ДБН В.2.2-40);
- 10 % від місткості захисної споруди цивільного захисту (споруди подвійного призначення) – п. 6.3.6 ДБН В.2.2-9.
- 50 % від машиномісць для «автотранспорту осіб з інвалідністю на кріслах колісних» у «закладах обслуговування» – п. 9.6 ДБН В.2.3-15.

Коментарі:

1) для приміщень, будинків, споруд іншого функціонального призначення - розрахункову кількість МГН слід визначати та обґрунтовувати по кожному окремому об'єкту враховуючи його специфіку та/або орієнтуючись на вимоги п.п. 7.1.9, 7.2.1 ДБН В.2.2-40, п. 6.3.6 ДБН В.2.2-9 стосовно процентного відношення МГН до загальної кількості осіб (місць).

2) із загальної розрахункової кількості МГН у приміщенні (будинку, споруді) слід визначити кількість маломобільних осіб групи М4 (на кріслах-колісних).

Саме кількість осіб групи М4 насамперед слід використовувати для проектування пожежобезпечних зон. При цьому, на кожному поверсі (крім технічного поверху) слід враховувати перебування не менше однієї особи групи М4 (на кріслі-колісному).

Однак можуть бути випадки, коли до пожежобезпечної зони слід передбачати евакуацію маломобільних осіб, які належать до груп М2, М3. У такому випадку площу пожежобезпечної зони слід розраховувати і на перебування осіб груп М2, М3.

Потреба в евакуації осіб груп М2, М3 до пожежобезпечної зони визначається на основі аналізу планувальних рішень будинку та розрахунків тривалості евакуації МГН, тривалості блокування шляхів евакуації небезпечними чинниками пожеж (такі розрахунки виконують згідно ДСТУ 8828:2019).

10. Перебування немобільних осіб у закладах охорони здоров'я

У закладах охорони здоров'я можуть перебувати «немобільні особи».

Немобільна особа – це людина, яка за станом здоров'я не здатна самостійно пересуватися (п. 3.5 ДБН В.2.2-10:2022 «Заклади охорони здоров'я. Основні положення»).

Рятування немобільних осіб передбачається шляхом транспортування їх на ношах по шляхах евакуації безпосередньо назовні, до сходових кліток, на пандуси чи до пожежобезпечних зон (п. 13.6 ДБН В.2.2-10).

При проведенні розрахунку шляхів евакуації необхідно враховувати транспортування немобільних осіб силами наявного персоналу за допомогою нош. Евакуаційні сходові клітки, які призначені для рятування таких груп людей, не враховують під час визначення кількості евакуаційних виходів для інших пацієнтів та персоналу закладу (п. 13.8 ДБН В.2.2-10).

Коментарі;

1) для немобільних осіб передбачають їх рятування, тобто їх переміщення на ношах за допомоги медичного персоналу - або безпосередньо назовні будинку, або до спеціально передбаченої для цього сходової клітки, або до пожежобезпечної зони;

2) для перебування немобільної особи у пожежобезпечній зоні слід урахувати площу, яку займає немобільна особа на ношах та два супроводжуючі її медичні працівники, але така

площа не визначена будівельними нормами. Тому, площу, яку займає немобільна особа та супроводжуючи її медичні працівники, слід обґрунтувати по кожному окремому об'єкту з урахуванням габаритних розмірів сучасних медичних нош;

3) розрахункову кількість немобільних осіб визначають згідно технологічних рішень медичного об'єкту та медичного завдання, яке передбачено пунктом 4.3 ДБН В.2.2-10.

11. Актуальні питання пожежної безпеки МГН для обговорення з фахівцями будівельної та інших галузей, представниками організацій, що об'єднують маломобільних осіб

Чинні будівельні норми (ДБН В.2.2-40, ДБН В.2.2-15, ДБН В.2.2-9) містять вимоги з пожежної безпеки маломобільних груп населення, у тому числі маломобільних, які пересуваються на кріслах колісних. Такі вимоги є відносно новими та потребують не лише ознайомлення з ними та їх впровадження у практику проектування, будівництва об'єктів, але і подальшого їх вивчення, удосконалення та коригування.

Вимоги будівельних норм та проектні рішення з пожежної безпеки МГН повинні бути логічними, зрозумілими, реальними у виконанні та не бути формальними.

Питаннями для обговорення, опрацювання відповідних змін до будівельних норм, інших документів можуть бути:

1) положення (текст) Концепції забезпечення умов безпечної евакуації, рятування МГН, немобільних осіб у разі пожежі;

2) визначення нових видів (рішень) пожежобезпечних зон, зокрема чи можуть за певних умов належати до пожежобезпечних зон: балкони (лоджії) квартир; сходові клітки типів Н1, Н2. Доцільність внесення змін до вже існуючих видів (рішень) пожежобезпечних зон;

3) уточнення місць розташування пожежобезпечних зон та площі таких зон;

4) визначення розрахункової кількості МГН у приміщеннях, на поверхах будинку;

5) обґрунтування площі, яку займає маломобільна особа у пожежобезпечній зоні (вимоги п. 10.8 ДБН В.2.2-40) з урахуванням фактичної площі, яку займає МГН;

6) уточнення мінімальних розмірів кабін пожежних ліфтів для рятування МГН, немобільних осіб. Визначення випадків, коли пожежний ліфт (для рятування МГН) може бути вантажопідйємністю 630 кг, а у яких випадках – не менш ніж 1000 кг;

7) на яких саме поверхах будинку враховувати перебування МГН під час розрахунку необхідної кількості пожежних ліфтів для порятунку МГН із пожежобезпечних зон (стосується вимог додатку А ДБН В.2.2-40). Чи можливо, наприклад для 25-ти поверхового житлового будинку, такий розрахунок виконувати на перебування МГН лише на верхніх трьох поверхах, а не на усіх поверхах будинку;

8) за яких умов можливо передбачати не евакуацію МГН, а рятування МГН сходовими клітками за допомогою персоналу об'єкту;

9) у яких випадках можливо передбачати ширина шляху евакуації загальним коридором менш ніж 1,8 м;

10) визначення вимог до: розташування пожежобезпечної зони (ПБЗ) на покрівлі будинку, у внутрішньому куті будинку; улаштування спільного протипожежного тамбур-шлюзу для ПБЗ та сходових кліток типу Н3, Н4.

11) удосконалення методик розрахунку тривалості евакуації МГН;

12) досвід європейських та інших держав щодо забезпечення безпека МГН у разі пожежі. Зазначений вище перелік питань є орієнтовним та неповним.

Безпека МГН у будинку повинна вирішуватися шляхом дотримання вимог будівельних норм та застосування певних організаційних заходів під час експлуатації будинку.

//